

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

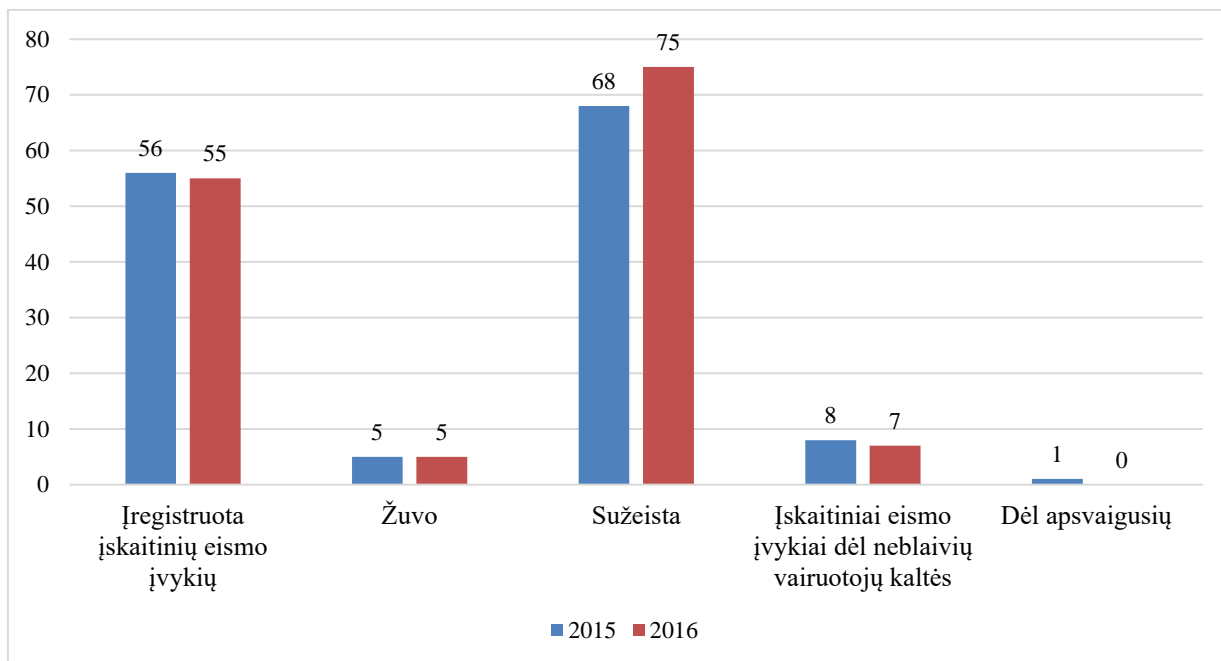
MIRTINGUMAS EISMO ĮVYKIUOSE

Šiaulių rajono savivaldybės ataskaita

2010 m. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos metu 2011–2020 m. oficialiai buvo paskelbta Pasaulio sveikatos organizacijos Saugaus eismo dekada, kuri formaliai prasidėjo 2011 m. gegužės mėnesį. Dekados vizija yra saugus judėjimas visiems, kurie naudojami pasaulio keliais. Numatoma, kad jei nebus imamasi veiksmų, dabartinis žūčių pasaulio keliuose skaičius – 1,3 mln. – 2020 m. gali išaugti iki 1,9 mln. Dekados tikslas yra stabilizuoti ir sumažinti šių mirčių skaičių visame pasaulyje.

Lietuvos automobilių kelių direkcijos duomenimis, per pastaruosius 10 metų žuvusiųjų keliuose sumažėjo daugiau kaip 3 kartus, o sužeistųjų – daugiau kaip dvigubai. 2016 m. Lietuvos keliuose įvyko 3 280 (2015 m. – 3 161) įskaitiniai eismo įvykiai, kurių metu 188 (2015 m. – 241) žmonės žuvo ir 3 875 (2015 m. – 3 777) eismo dalyviai buvo sužeisti. Lyginant su 2015 m., 2016 m. įskaitinių eismo įvykių skaičius padidėjo 3,6 proc. (119 eismo įvykiais daugiau), sužeistųjų kiekis padidėjo 2,5 proc. (98 sužeistųjų daugiau), 28,2 proc. sumažėjo žuvusiųjų keliuose (žuvo 53 eismo dalyviais mažiau).

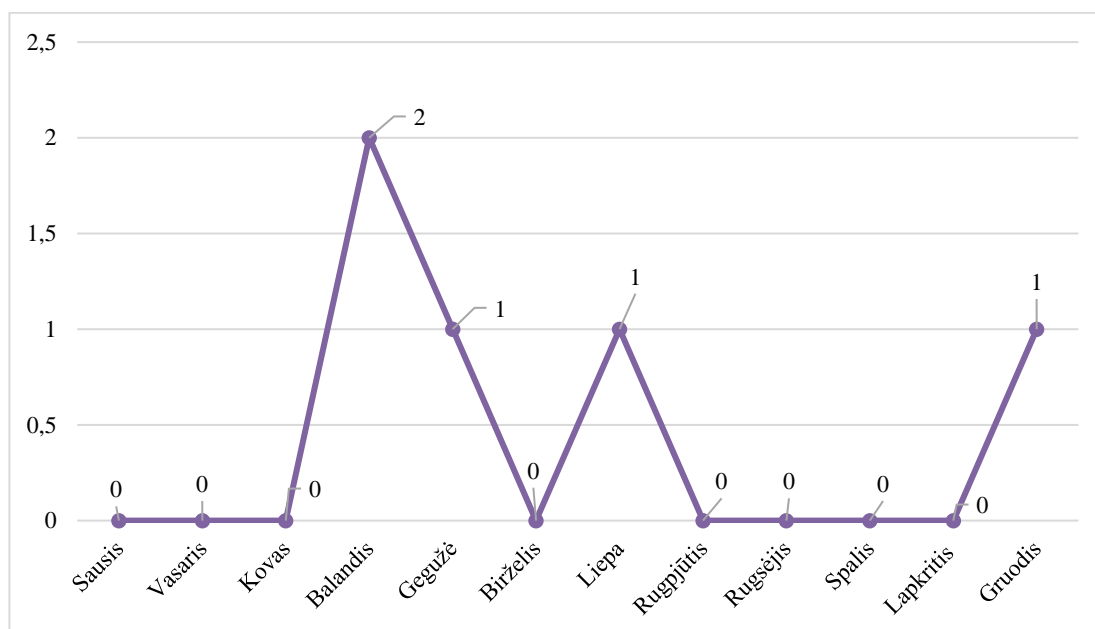
2016 m. Šiaulių rajone buvo užregistruoti 55 (2015 m. – 56) įskaitiniai eismo įvykiai. Šių eismo įvykių metu 5 žmonės žuvo (2015 m. – 5) ir 75 asmenys buvo sužeisti (2015 m. – 68). 2016 m. Šiaulių r. nustatyti 7 (2015m. - 8) įskaitiniai eismo įvykiai dėl neblaivių vairuotojų kaltės, o dėl apsvaigusiu vairuotojų nenustatytas nei vienas atvejis (2015 m. - 1) (žr. 1 pav.).

1 pav. . Eismo įvykiai Šiaulių rajone 2015-2016 m. (abs. sk.)

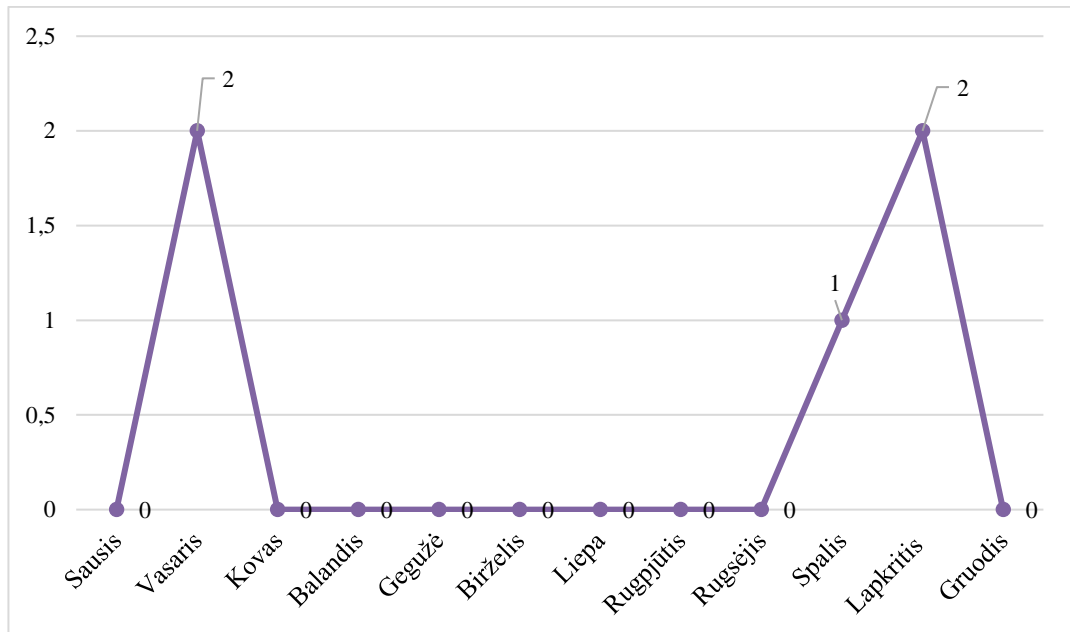
Šaltinis – Lietuvos kelių policijos tarnybos duomenys

Stebint 2016 m. eismo įvykių duomenis pagal mėnesius, matyti, kad 2 asmenis žuvo balandžio mėnesį, po vieną – gegužės, liepos ir gruodžio mėnesiais (žr. 2 pav.).

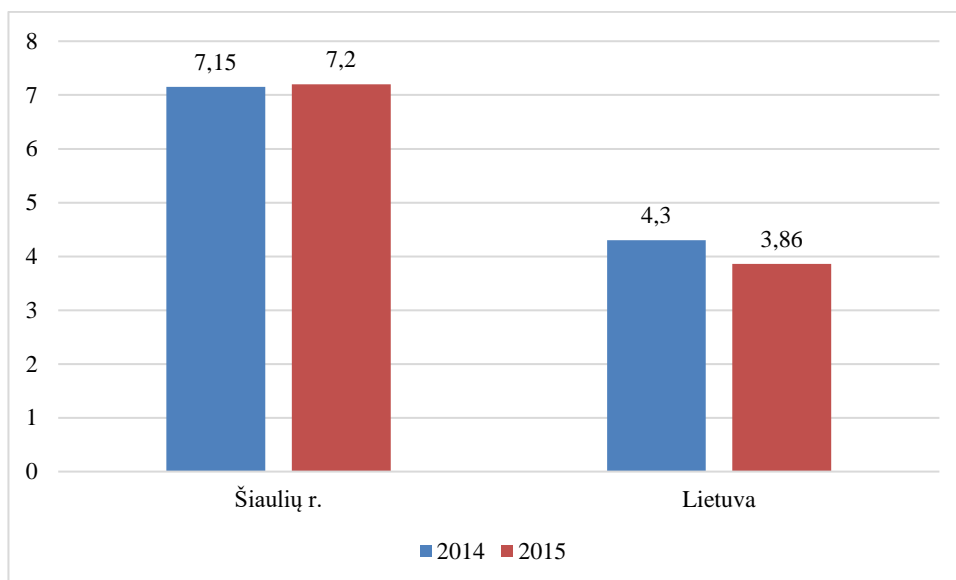
2. pav. Eismo įvykiai Šiaulių rajone, kurių metu žuvo žmonės, lyginant pagal 2016 m. mėnesius (abs. sk.) *Šaltinis – Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas*

Išanalizavus 2015 metų duomenis pagal mėnesius, pastebima, kad po 2 asmenis žuvo vasario ir lapkričio mėnesiais ir vienas žmogus – spalio. (žr. 3 pav.).

3 pav. Eismo įvykiai Šiaulių rajone, kurių metu žuvo žmonės, lyginant pagal 2015 m. mėnesius (abs. sk.) Šaltinis – Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

Pėsčiųjų mirtinumumas eismo įvykiuose 2015 m. Šiaulių r. išliko vos ne dvigubai didesnis, lyginant su Lietuvos vidurkiu (Šiaulių r. 7,2 atv./100 000 gyv., Lietuva 3,86 atv./100 000 gyv.) (žr. 4 pav.).

4 pav. Pėsčiųjų mirtingumas eismo įvykiuose, 2014, 2015 m. Šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

Visos šios nelaimės ir netektys yra skaudžios ne tik nukentėjusiesiems, jų artimiesiems, bet ir valstybei. Įvairių sektorių institucijos vienijasi ir deda daug pastangų, kad mirčių ir sužalojimų keliuose būtų kuo mažiau – gerinama kelių infrastruktūra, vykdomi policijos reidai dėl važiavimo greičio, techninės automobilių būklės ir vairuotojų blaivumo, griežtinamos bausmės už kelių eismo taisyklių pažeidimą, nustatomi griežtesni reikalavimai pradedantiesiems vairuotojams, gerinama medicininė priežiūra, visuomenė šviečiama apie saugos diržų, automobilinių kėdučių, atšvaitų naudą, tobulinami teisės aktai ir pan.

Šioms veikloms yra skiriamos milžiniškos lėšos, todėl tikimasi situacijos keliuose gerėjimo. Ir vis dėlto niekas taip nepagerins situacijos negu mes patys – mūsų sąmoningumas, atsakomybė už save ir aplinkinius, kultūra ir elgesys kelyje.

REKOMENDACIJOS

Pagalba kelyje – mūsų visų atsakomybė !!!

Siekiant geriausių rezultatų, būtinas sklandus tarpsektorinis bendradarbiavimas. Likviduojant eismo įvykių padarinius, ypatingą svarbą turi specialiosios tarnybos: policija, ugniagesiai gelbėtojai ir greitoji medicinos pagalba. Kiekviena iš jų turi veiksmų algoritmus, pagal kuriuos vykdo savo funkcijas. Labai svarbios yra visuomenės žinios bei sąmoningumas.

Pirmuosius veiksmus, įvykus nelaimei kelyje, turėtų atlikti jos dalyviai ar liudininkai. Būtent nuo šių žmonių reakcijos ir operatyvumo dažnai priklauso pagalbos nukentėjusiesiems sėkmė. Kuo greičiau Bendrajam pagalbos centrui numeriu 112 bus pranešta apie nelaimę, tuo greičiau atvyks gelbėjimo tarnybos. Nustatyta, kad nemažai gyvybių galėtų būti išgelbėta, jeigu pagalba nukentėjusiesiems būtų suteikta per pirmąsias 10 minučių, todėl kiekvienas būsiamasis vairuotojas išklauso pirmosios pagalbos kursus, o kiekviename automobilyje privaloma turėti pirmosios pagalbos rinkinį.

Visuomenė turi būti pasiruošusi sušvelninti avarijų pasekmes ir pagerinti eismo įvykiuose sužeistų žmonių ir jų artimųjų gyvenimo kokybę. Po eismo įvykių didžiausią dėmesį reikėtų skirti veiksams, kurie gali apsaugoti nuo išvengiamos mirties ir neįgalumo, kiek įmanoma sumažinti sužalojimo mastą. Būtina užtikrinti eismo įvykiuose išgyvenusiu asmenų gydymą bei integraciją į darbo rinką ir visuomenę.

Nuodugnus eismo įvykio tyrimas, kaltųjų išaiškinimas ir tinkamos bausmės skyrimas nors ir nesugrąžins gyvybės ir sveikatos aukoms bei nesumažins jų artimųjų sielvarto, tačiau užtikrins teisingumą. Tvirta, sąžininga teisinė sistema turi galimybę atgrasinti „kelių erelius“ nuo kelių eismo taisyklių pažeidimų, ugdyti eismo dalyvių sąmoningumą ir gebėjimą prisiimti atsakomybę už savo veiksmus.

Reikalavimai pėstiesiems

- Pėstieji privalo eiti šaligatviais arba pėsčiųjų takais dešine puse, o ten, kur jų nėra, – kelkraščiu. Jeigu šaligatvio, pėsčiųjų tako, kelkraščio nėra arba jais eiti negalima, leidžiama eiti viena eile važiuojamosios dalies pakraščiu.
- Kelkraščiu arba važiuojamosios dalies pakraščiu einantys arba kelkraščiu riedučiais, riedlentėmis, paspirtukais važiuojantys pėstieji turi judėti prieš transporto priemonių važiavimo kryptį.
- Asmenys, kurie kelkraščiu arba važiuojamosios dalies pakraščiu važiuoja neįgaliųjų vežimėliais, vedasi motociklą, mopedą, dviratį, traukia (stumia) rogutes ar vežimėlį, privalo judėti tik viena eile ir tik transporto priemonių judėjimo kryptimi.
- Pėstieji, eidami neapšviestu kelkraščiu arba važiuojamosios dalies kraštu tamsiuoju paros metu arba esant blogam matomumui, privalo nešti šviečiantį žibintą arba vilkėti ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais arba būti prie drabužių prisisegę kitiems eismo

dalyviams matomoje vietoje atšvaitą. Traukiamas (stumiamas) platesnis kaip 1 m vežimėlis turi būti su atšvaitais: kairėje vežimėlio pusėje iš priekio – baltu, o iš galo – raudonu.

- Į kitą važiuojamosios dalies pusę pėstieji privalo eiti tik pėsčiųjų (taip pat požeminėmis ir esančiomis virš kelio) perėjomis, o kur jų nėra, – sankryžose pagal šaligatvių arba kelkraščių liniją.
- Vietose, kur eismas reguliuojamas, pėstieji privalo vadovautis šviesoforais su pėsčiųjų simboliu, o kai jų nėra, – transporto šviesoforų signalais.
- Įžengti į važiuojamąją dalį pėstiesiems leidžiama tik po to, kai jie įvertina atstumą iki artėjančių transporto priemonių ir jų greitį ir įsitikina, kad tai saugu ir nebus trukdoma transporto priemonėms.
- Važiuojamojoje dalyje pėstieji neturi delsti ar stoviniuoti. Nespėjusieji pereiti važiuojamosios dalies turi stovėti saugumo salelėje arba ant paženklintos ar įsivaizduojamos linijos, skiriančios priešingų kryptių transporto srautus. Baigti eiti per kelią galima tik įsitikinus, kad eiti saugu ir nebus trukdoma transporto priemonėms.

Pėstiesiems draudžiama:

- eiti per važiuojamąją dalį tose vietose, kur yra transporto ar pėsčiųjų atitvarai, o gyvenvietėse – ir ten, kur yra skiriamoji juosta (išskyrus pėsčiųjų perėjas ir sankryžas);
- eiti automagistrale ar greitkeliu;
- eiti skiriamąja juosta arba greta jos važiuojamosios dalies pakraščiu;
- išeiti iš už stovinčios transporto priemonės ar kitos kliūties, trukdančios apžvelgti vietą, neįsitikinus, kad nėra artėjančių transporto priemonių;
- eiti dviračių takais;
- važiuoti riedučiais, riedlentėmis, paspirtukais važiuojamąja dalimi.

„ Atėjus tamsiajam metų sezonui vis mažiau galime džiaugtis dienos šviesa ir vis daugiau būname lauke sutemus. Dėl dažno lietaus, tyrančio rūko, darganos ir trumpėjančių dienų (ypač persukus laiką) matomumas keliuose ženkliai sumažėja. Ypatinga grėsmė kyla pėstiesiems ir dviratininkams, kuriuos neapšviestose gatvėse vairuotojams sunku pastebėti. “

- ***Kam reikalingas atšvaitas?***

Nustatyta, kad pėsčiųjų ir dviratininkų matomumas su atšvaitais ar kitais šviesą atspindinčiais elementais padidėja apie 3 kartus. Atšvaitai savaime nešviečia, bet dėl ypatingos konstrukcijos jie atspindi nukreiptą į juos žibintų šviesą. Didelė atspindėtos šviesos dalis grįžta į pradinį šviesos šaltinį, t. y. automobilio žibintų šviesa, atspindėta atšvaito, grįžta atgal į vairuotojo akis. Tai leidžia pastebėti žmogų tamsoje ar esant blogam matomumui.

Vairuotojas, važiuodamas tamsiuoju paros metu su įjungtomis artimosiomis žibintų šviesomis, pėsčiąjį be atšvaitų pastebi tik iš 50 metrų atstumo, o pėsčiąjį su atšvaitais – 150 metrų atstumu. Važiuodamas su tolimosiomis žibintų šviesomis, vairuotojas pėsčiąjį be atšvaito mato 100 metrų atstumu, o su atšvaitu – 300 metrų. Taigi, abiem atvejais vairuotojas turės daugiau laiko apvažiuoti kliūtį ar išvengti eismo įvykio.

• *Kokį atšvaitą rinktis?*

Atšvaitų būna įvairių dydžių, formų, spalvų. Jie gali būti kieti, minkšti, tvirtos juostelės ar žaisliukų formos, prikabinami ar prilipinami, todėl kiekvienas, atsižvelgdamas į savo skonį, stilių ir patogumą gali rinktis jam labiausiai tinkamą. Daugiau dėmesio reikia atkreipti į atšvaito kokybę.

Lietuvoje parduodami atšvaitai turi būti sertifikuoti, atitikti Europos Sąjungos EN 13356:2001 standartą. Tokie atšvaitai yra žymimi CE ženklu ir / ar užrašu EN 13356. Šis standartas nurodo šviesos atspindžio stiprumą ir atšvaitų dydžio reikalavimus. Pakabinamų atšvaitų plotas turi būti nuo 15 iki 50 cm². Jei toks atšvaitas šviesą atspindi iš abiejų pusių, jo storis neturi viršyti 10 mm. Juostinių ir klijuojamų atšvaitų paviršiaus plotas turi būti ne mažesnis kaip 15 cm². Reklaminiai užrašai turėtų užimti ne daugiau kaip 20 proc. atšvaito ploto. Taigi, rinkdamiesi kokybišką atšvaitą, atkreipkite dėmesį ne tik į jo formą ir spalvą, bet ir į kokybę – ieškokite CE ženklo, užrašo EN 13356 arba trijų trikampių (3M) rašto.

• *Kaip tinkamai pritvirtinti atšvaitą?*

Einant tamsiuoju paros metu užmiesčio keliu, privaloma dėvėti ryškiaspalvę liemenę arba turėti žibintuvėlį, o neturint nei vieno iš jų – bent jau atšvaitą. Miestų gyventojams, einant šaligatviais, o ypač pereinant gatvę, rekomenduojama segėti atšvaitą, kad jie būtų lengviau pastebimi vairuotojų.

Atšvaitą sekite iš dešinės pusės, o jei turite du – iš abiejų pusių. Pakabinamą atšvaitą prisekite prie drabužių (geriausia prie kišenės), kad švytuotų kelių aukštyje. Juostinį atšvaitą arba atšvaitą su lipukais pritvirtinkite prie rankovės aukščiau riešo ir / ar ant blauzdos. Atšvaitą ant vaikų drabužių pritvirtinkite suaugusio žmogaus kelių lygyje. Pagrindinė taisyklė – atšvaitas turi būti matomas kitiems eismo dalyviams. Kad atšvaitas galėtų atspindėti transporto priemonės žibintų šviesą, jis turi būti automobilio žibintų aukštyje (t. y. 50–80 cm aukštyje nuo žemės paviršiaus), matomas iš visų pusių (dviratininkams ant kojos, pėstiesiems – ant rankos ir / ar kojos).

Kartais žmonės atšvaitus prisiseга prie rankinės ar kuprinės. Tačiau taip segimas atšvaitas yra aukščiau automobilio žibintų lygio, todėl neturi jokios prasmės, nes nepadaeda pėsčiojo geriau matyti kelyje. Tėvai, įtėviai, globėjai, turi pasirūpinti nepilnamečiais vaikais, kad jie turėtų ir segėtų atšvaitus ar dėvėtų drabužius su šviesą atspindinčiais elementais.

„ Nepamirškite, kad atšvaitus reikia naudoti ne tam, kad įtiktumėte policininkui ar išvengtumėte baudos, bet kad būtumėte geriau matomi kitiems eismo dalyviams ir apsaugotumėte save kelyje. Segėdami atšvaitą rūpinatės savo sveikata ir gyvybe bei esate puikus pavyzdys savo vaikams ir artimiesiems. “

Rekomendacijos paruoštos, naudojantis Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro duomenimis ir Kelių eismo taisyklėmis